

*Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Департамент освіти і науки
Дніпропетровської облдержадміністрації
Дніпропетровський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти*

**Орієнтовні плани-конспекти уроків
для 7 класу
з факультативного курсу
«Біблійна історія та християнська етика»**

Дніпропетровськ, 2013

УДК 37.013.79

ББК 87.7

Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (Лист ПТЗО МОН України № 14.1/12-Г-669 від 20.12.2013, протокол комісії №6 від 26.11 2013 р.)

Рекомендовано методичною радою Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол № 1 від 24 січня 2013 року)

Б59 Біблійна історія та християнська етика: орієнтовні плани-конспекти уроків для 8 класу з факультативного курсу / О.Г. Рогова, Н.М. Скакун, Н.Є. Грек та ін., 2013. – 242 с.

У посібнику розміщені матеріали для проведення уроків відповідно до програми 7-го класу з курсу «Біблійна історія та християнська етика». Посібник складається з програмних уроків (за винятком тематичних оцінювань та регіонального компоненту), які містять біблійні історії, оповідання, вірші, інтегровані в різноманітні творчі завдання. Дібраний матеріал сприяє становленню духовності особистості, поглиблює знання про традиційні духовні цінності держави, сприяє засвоєнню християнських і загальнолюдських цінностей, допомагає формуванню особистісних переконань на підставі критичного мислення. Пропонується для вчителів курсу «Біблійна історія та християнська етика», які викладають цей предмет у 7-х класах

Рецензент:

Вознюк Лідія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління освітніми закладами Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Авторський колектив:

Рогова Олена Георгіївна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії освіти Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Скакун Наталія Миколаївна, методист кафедри філософії освіти Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Грек Іванна Євстафіївна, вчитель християнської етики I категорії Кіровської СЗШ Дніпропетровського району Дніпропетровської області;

Горзов Петро Петрович, вчитель християнської етики Комуноленінської СЗШ Синельниківського району Дніпропетровської області;

Сурело Євген Анатолійович, магістр педагогіки, вчитель християнської етики II категорії Чаплинської СЗШ Васильківського р-ну Дніпропетровської області;

Удовенко Іван Іванович, вчитель християнської етики Першотравенської ЗОШ № 4 Дніпропетровської області;

Коновал Валентина Сергіївна, вчитель християнської етики Балівської СЗШ Дніпропетровського району Дніпропетровської області;

Містюкович Світлана Іванівна, вчитель християнської етики вищої категорії Чумаківської СЗШ Дніпропетровського району Дніпропетровської області;

Галух Віктор Миколайович, викладач етики вищої категорії, директор Павлоградської ЗШ № 1;

Шкрета Людмила Олександрівна, викладач християнської етики вищої категорії, заступник директора Криворізького гуманітарно-технічного ліцею № 129;

Сергієнко Вікторія Миколаївна, вчитель християнської етики II категорії Жовтокам'янської ЗОШ Апостолівського р-ну Дніпропетровської області;

Пирожок Олена Олексіївна, вчитель історії I категорії Павлоградської ЗШ № 1;

Байбурдова Наталя Андріївна, вчитель християнської етики Зеленодольської ЗШ Дніпропетровської області.

Урок 14

Тема уроку: Прощення образ. Суд і розп'яття Ісуса Христа.

Мета уроку *Освітня мета:* ознайомити учнів з біблійною історією, що описує останні дні земного життя Ісуса Христа – суд і розп'яття; проаналізувати зміст виразу «прощення образ».
Розвивальна мета: формувати навички роздумів над глибоким духовним змістом Євангельських подій, розвивати пам'ять, спостережливість, увагу, логічне мислення, вміння аналізувати текстовий матеріал.
Виховна мета: формувати почуття глибокої вдячності Творцеві; виховувати співчуття і співстраждання, відповідальність за свої вчинки; формувати прагнення допомагати і підтримувати тих, кому на долю випали складні випробування і страждання.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати:

Після вивчення цього уроку учень/учениця:

- *дізнається* про Суд над Христом та обставинами Його розп'яття;
- *виступає з власними судженнями* щодо виразу «прощення образ»;
- *ставить питання* про відтворення чинків Христа в наш час;
- *розповідає* про почуття, які в нього викликала розповідь про страждання Христа.

Біблійна основа: Євангеліє від Матфея 27:31-50, Марка 15:20-39, Луки 23:26-47, Іоанна 19:16-30,

Біблійна цитата: «Прокололи руки Мої і ноги Мої» — Пс. 21:17

Обладнання: ілюстрації до уроку, картки з текстами для роботи в групах та індивідуально.

Міжпредметні зв'язки: історія, література, образотворче мистецтво.

Література до уроку:

- Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Завіту. – Київ: Українське Біблійне товариство, 2007.
- Культура життєвого самовизначення. Інтегративний курс для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Методичний посібник. - Київ, 2004.
- Рогова О.Г. Основи християнської етики (електронний підручник). – Дніпропетровськ, ДОШПО, 2009.
- Тлумачний словник української мови. – Харків: Літ-Терра, 2006.
- Євангеліє в переказі для дітей. Видання Почаївської Лаври.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент. Налагодження контакту з класом.

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Перевірка домашнього завдання:

Питання до тексту домашнього завдання:

1. Знайдіть в тексті слова, які говорять, о останній шлях Спасителя вулицями Єрусалима був дуже важким.
2. Хто допоміг Спасителю нести хрест?
3. Де в цей час перебували учні Христові (чоловіки/жінки)?
4. Який надпис наказав зробити Пілат для хреста Спасителя?
5. Чому він відмовився змінити надпис?

2. Мотивація навчання

Слово вчителя

Перед нашими очима під час читання тексту виникли певні картини і образи, в цих рядках немає опису емоцій, але це не означає, що вони можуть залишити будь-кого з нас байдужими.

3. Актуалізація опорних знань

Вправа «Поетичними рядками»

Сергій Рачинець

ГОЛГОФА

Йшов на Голгофу в муках –
Застував шлях Твій піт,
Ноги боліли й руки,
Боже, Ти все терпів.

Тіло від втоми терпло,
Але народ тупів –
Били Його нестерпно...
Боже, Ти все терпів.

Там, на хресті, високо,
В ранах живий напів,
Чув глузування, докір –
Боже, Ти все терпів.

Клали вінок терновий
(Ворог злорадий сплів),
Падали краплі крові –
Боже, Ти все терпів.

В очі плювали часто
Ті, що з гріхом, сліпі...
Ради мого щастя,
Боже, Ти все терпів.

4. Оголошення теми уроку і очікуваних результатів.

5. Процес засвоєння та усвідомлення нових знань.

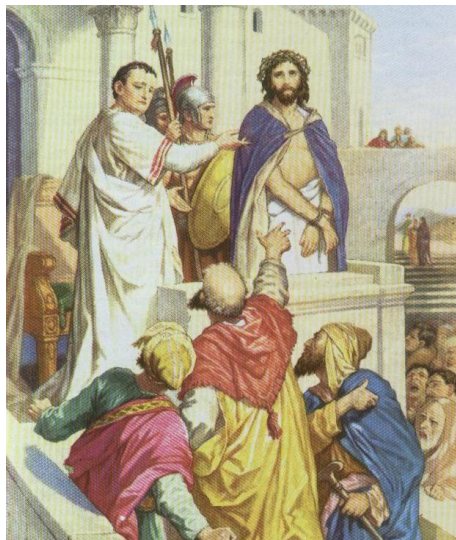
Опрацювання біблійного тексту

Перечитаємо зараз ті сторінки Євангелія від Матфея 27:31-50, де описується жахлива подія – страта Сина Божого

А коли насміялися з нього, скинули з нього багрянницю, і вдягли Його в одяг Його і повели на розп'яття. Виходячи ж, вони зустріли одного чоловіка з Киринеї, на ім'я Симон, і примусили його нести хрест Його. І коли прийшли на місце, що зветься Голгофа, що значить: Лобне місце, дали йому пити оцет, змішаний з жовчю, і спробувавши, не хотів пити. Ті ж, що розп'яли його, ділили одяг його, кидаючи жереб, і сидячи, стерегти Його там, і поставили над головою в Його напис вини Його: "Цей є Ісус – Цар Іудейський." Тоді розп'яли з Ним двох розбійників: одного праворуч, а другого ліворуч. Ті, що проходили мимо злоословили Його, киваючи головами своїми, і кажучи: "Ти, Котрий руйнуєш храм і за три дні створюєш, спаси Себе Самого; якщо ти Син Божий, зійди з хреста!" Так само й первосвященики з книжниками та старійшинами і фарисеями, глузуючи, говорили: "Інших спасав, а Себе Самого не може спасти! Якщо Він цар Ізраїля: нехай тепер зійде з хреста, і ми увіруємо в нього. Він покладався на Бога, хай тепер зійде з хреста, і увіруємого в Нього; уповав на Бога; хай тепер порятує Його, якщо Він угодний Йому. Бо Він сказав: Я – Син Божий. Також і розбійники, що були з ним розп'яті, ганьбили Його. З шостої години темрява настала по всій землі до години дев'ятої. А близько дев'ятої години Ісус викрикнув гучним голосом: Ілі, Ілі, лема савах-фані, – тобто: Боже мій, Боже мій, навіщо Ти Мене залишив?" Деякі з тих, що стояли там, почувши це, казали: Він кличе Іллю. І негайно один із них побіг, узяв губку й, наповнив оцтом і, настромивши на тростину дав йому пити. Інші ж говорили: Почекай, побачимо, чи прийде Ілля спасти Його рятувати. Ісус же, скрикнувши гучним голосом, іспустив дух.

Вправа «Екскурс в історію»

Доповідь учень готує заздалегідь на підставі всіх чотирьох Євангелій

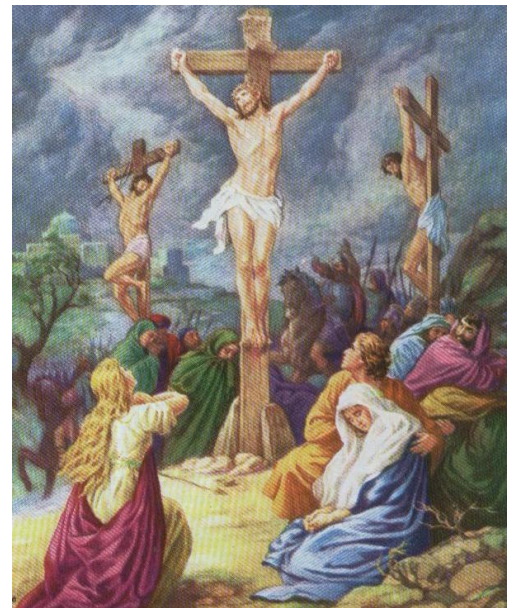

Здійснення судового процесу посеред ночі не дозволялося законом, а тому рано вранці було скликано ще одне засідання синедріону, яке формально затвердило вирок, винесений вночі. Іудея вже близько ста років знаходилася під владою Римської імперії, а тому місцева влада не мала права без розгляду та санкції римського намісника – прокуратора Понтія Пілата – виносити, а тим більше виконувати смертні вироки. Тому весь «суд» відправився до Пілата за затвердженням вироку. Прокуратор Понтій Пілат був тим типом людини, яка з одного боку не хотіла діяти проти голосу своєї совісті, а з іншої не бажала порушувати чітких вказівок римських законів, а тому, знайшовши Христа абсолютно невинним, Понтій Пілат протягом всього ранку

п'ятниці робив неодноразові спроби зняти з Христа наклепи й звинувачення та звільнити Його з-під варти. Але з іншого боку, не маючи чітких моральних підстав в цих своїх спробах, під натиском і загрозою звинувачення перед імператором в політичній неблагонадійності і пособництві самозваному претендентові на престол Іудеї (хоча Христос і сказав йому, що Його Царство не має нічого спільного із земною владою), поступився вимогам ворогів Христа і, проявивши боязкість і легкодухість, засудив Його до страти через розп'яття, якого неодноразово вимагав натовп, підбурюваний своїми лідерами.

Хресний шлях, розп'яття і смерть

Після цього Христа було віддано римським воїнам, які переодягли Його в багряницю, - військовий плащ червоного кольору, який повинен був нагадувати царську порфіру, сплели вінець з колючого терену і замість царської корони поклали його на голову Христа. Також вклали Йому до правої руки тростину замість царського скіпетра і, стаючи перед Ним на коліна, глузували з Нього, кажучи: «Радій, Царю Іудейський», плювали на Нього і, взявши тростину, били Його по голові. А коли насміялися з Нього, знов переодягли Його у Його власний одяг і повели на розп'яття. Засудженим на розп'яття належало самим нести свій хрест на місце страти. Тому воїни, поклавши на плечі Ісуса Хрест, повели Його на горб, що називався Голгофою, або Лобовим місцем, і знаходився на захід від Єрусалиму, неподалік від воріт до міста, що називалися Судними. Тут кам'яниста дорога піднімалася до гори, й Христос, виснажений тривалими катуваннями й тортурами протягом попередньої ночі та ранку, впав під вагарем хреста. Тому, боячись що засуджений не дійде до місця страти, померши по дорозі, або бажаючи швидше завершити свою страшну справу, римські воїни схопили людину з лівійського містечка Кіриней Симона, що проходив поряд, і змусили його донести хрест до Голгофи.

Страта через розп'яття на хресті була на Сході найганебнішою, найбільіснішою й найжорстокішою. Так в давнину страчували тільки найнахабніших лиходіїв: розбійників, вбивць, бунтівників і злочинних рабів. За єврейським законом, повішений на дереві (а хрести були дерев'яні) вважався проклятим, тому вороги хотіли навіки зганьбити Ісуса Христа, засудивши до такої смерті. Навіть виконавці страти не могли спокійно дивитися на страждання розіпнутих і зазвичай давали пити знеболювальний напій, щоб угамувати нестерпні біль і спрагу, затьмарити свідомість і полегшити муки. Але Ісус не хотів вживати ніякого засобу для полегшення страждань, які Він прийняв на Себе добровільно за гріхи людей, а тому бажав мужньо перенести їх до кінця.

Поставлено було три хрести, з яких середній був хрест Ісуса Христа. Приступаючи до виконання жахливого лиходійства, воїни зняли з Нього одяг і потім розіп'яли Його. Ніхто не почув ні стогону, ні зітхання, чутно було тільки,

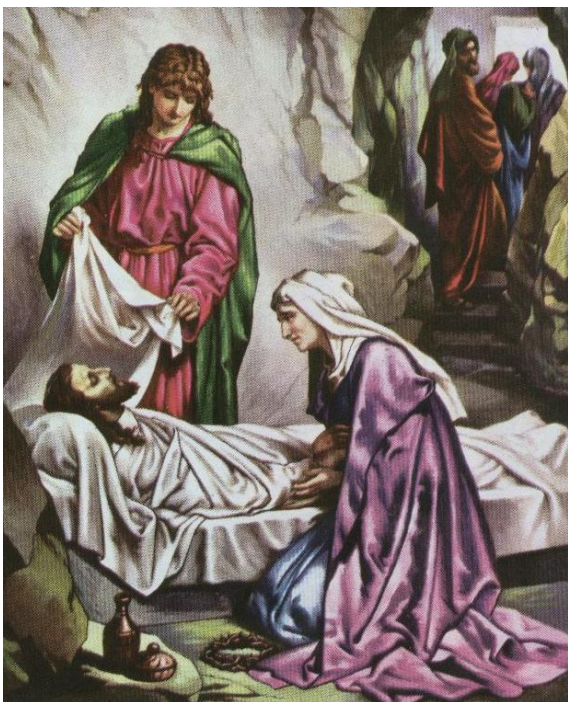

як Христос молився за Своїх катів: «Отче! Пробач їм, бо не знають, що роблять». Інші воїни розпинали в той же час двох розбійників, одного праворуч, а іншого ліворуч.

Вороги Христа — книжники, фарисеї та старійшини — не припиняли лихословити Ісуса, що знаходився на хресті. Насміхаючись, вони говорили: «Якщо Ти Син Божий, зійди з хреста. Інших рятував, врятуй Себе Самого». Розбійник, розіпнутий зліва від Христа, також лихословив. Інший же розбійник, навпаки, угамовував його й казав: «Ми засуджені справедливо, а Він нічого поганого не зробив». Промовивши ці слова, розбійник звернувся до Ісуса: «Згадай мене, Господи, коли прийдеш у Царстві Твоєму!». Христос прийняв щире каяття цього грішника і відповів розсудливому розбійникові: «Істинно кажу тобі, сьогодні ж будеш зі Мною в раю».

Біля хреста знаходились не тільки вороги Христові. Тут стояли Його Матір, апостол Іоанн, Марія Магдалина і ще декілька жінок, які з жахом і співчуттям дивилися на муки Розіпнутого. Біля півдня над місцем страти і в околицях Єрусалиму відбулося сонячне затемнення, що тривало приблизно 3 години — здавалося весь світ не міг спокійно «дивитися» на муки Сина Людського й Свого Творця. Близько трьох годин дня, Ісус голосно вигукнув: «Боже, Боже! Для чого Ти Мене залишив?». Це були перші слова з 21-го псалма царя Давида, в якому Давид за тисячоліття ясно передбачав страждання на хресті Ісуса. Цими словами Господь востаннє нагадував людям, що Він і є істинний Месія-Христос, Спаситель світу. «Жадаю», — вимовив Він, і тоді один з воїнів наповнив губку оцтом, надів її на тростину і підніс до запеклих губ Христових. Після цього Христос сказав: «Здійснилося!», тобто виконалася обіцянка Бога, промовлена ще прабатькам Адаму та Єві після гріхопадіння в раю — здійснився порятунок людського роду. За цим Ісус гучним голосом сказав: «Отче! у Твої руки віддаю духа Мого» (Лк. 23, 46), голова Його нахилилася, і Він помер.

Поховання Христове й охорона печери

Того вечора ж до Пілата прийшов один з членів синедріону, таємний учень Ісуса Христа - Йосип Арімафейський, який був людиною праведного життя і не брав участі в засудженні Христа. Він просив у Пілата дозволу зняти тіло Ісуса з хреста й поховати Його. Отримавши дозвіл, він купив тканину для поховання — плащаницю — і відправився на Голгофу. Прийшов туди і інший учень Христа - Никодим.

<http://zakonbozhiy.ru/archive/flash/> Йосип з Никодимом зняли з хреста тіло Ісуса, і, за східним звичаєм того часу, намастили Його пахощами й обгорнули в плащаницю. Поблизу Голгофи був сад, що належав Йосипові. Там, в кам'яній скелі, він висік

для себе нову поховальну печеру. До неї учні з благоговінням поклали тіло Ісуса Христа й привалили великий камінь до входу печери. За похованням Вчителя спостерігали жінки, що стояли біля хреста: Мати Ісуса, Марія Магдалина та інші. Страшна п'ятниця закінчувалася - заходило сонце. Напередодні пасхальної суботи, великого дня спокою, всі покинули місце поховання Христа. Повертаючись додому, жінки купили дорогоцінне миро. Після суботи вони хотіли знову прийти до гробу й намастити пахощами тіло Христа, щоб гідно завершити поспіхом виконаний обряд поховання.

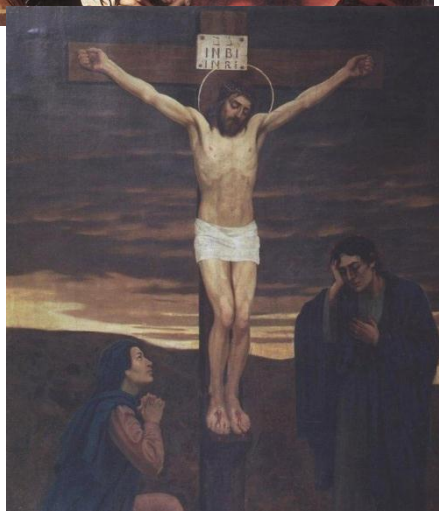
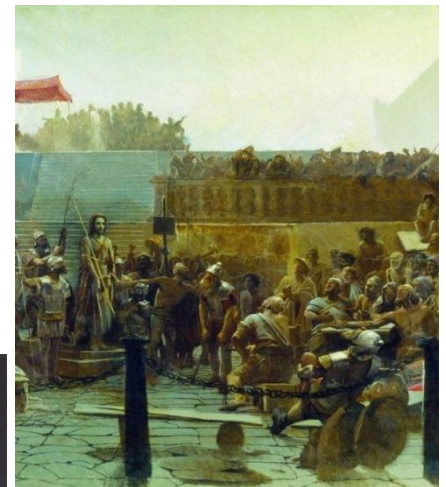
Але вороги Христові не заспокоїлися й після такої бажаної їм смерті Ісусової. Рано вранці в суботу, пригадавши, що Христос говорив про своє воскресіння з мертвих на третій день, вони звернулись до Пілата: «Накажи охороняти печеру до третього дня, щоб учні Його, прийшовши вночі, не вкрали Його і не сказали народові: воскрес з мертвих» (Мт. 27, 63—64). Отримавши цей дозвіл, первосвященики з фарисеями пішли до печери з тілом Ісуса Христа. Ретельно оглянувши місце поховання, вони поставили варту з римських воїнів, які під час свят знаходилися в їх розпорядженні. Потім до каменя, що закривав вхід в поховальну печеру, приклали печатку синедріону та пішли, залишивши тіло Христа під щільною охороною.

Вправа «Художня галерея»

Вчитель роздає кожному на парту репродукцію картин (М. Ге. "Що є Істина?", Караваджо «Одягання тернового вінця», І Крамської «Хохот» (Радуйся, Царю Іудейський), Ф Моллер «Несення Хреста», В.Васнецов «Розіп'яття»), які художньо представляють події, про які йшлося в оповіді попереднього учня.

Завдання:

- дати опис подій, які представлені на репродукціях;
- дати опис настрою людей, які оточують Спасителя;
- дати опис настрою самого Спасителя;
- розташувати малюнки в хронологічному порядку.

**Вправа
«Дискусія за
проблемою»
Учні**

об'єднуються у кілька

груп. Кожна отримує завдання:

- дати оповідь за Євангельським сюжетом;
  - підготувати питання до розділу;
  - поставити питання протилежній групі.
- Арешт і засудження.
Хресний шлях, розп'яття і смерть.
Поховання Христове й охорона печери.

Вправа «Аналізуємо цитату»

Особистість – це Той, Хто з висоти голгофського Хреста, будучи закатованим і розіп'ятим, скривдженим та опльованим, руху вий Якого вистачило б, щоб знищити всю цю юрбу, весь цей народ набогодарний, підносить очі до неба: «Отче, прости їм, бо не відають, що роблять...»

/Ф.М.Достоевський/

Вчитель пропонує учням висловити власне судження про зміст виразу «прощення образ».

Приблизні дискусійні питання:

- Яку образу ви можете вибачити, а яку – ні?
- Якою особистістю треба бути, щоб прощати знуцання, осміяння, плювання?
- Чи повторюється Євангельський сюжет в наші дні серед сучасних людей (дітей)?
- Як ви поведетеся в ситуації, коли ображають іншого або морально чи фізично принижують і знуцаються з нього?

Арт-завдання

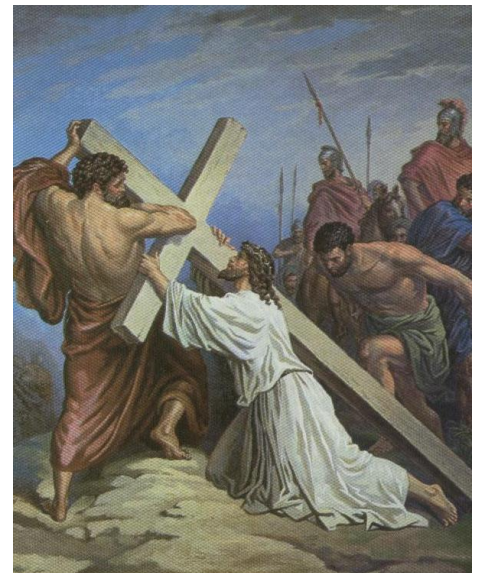
Які події останнього дня земного життя Ісуса Христа зображені на картині?

Чому Христос впав?

Хто підтримує хрест?

Як поведуться римські воїни?

Які почуття і думки викликає ця картина?

6. Закріплення і повторення матеріалу

Учням пропонуються Біблійні цитати, які вказують на певний Євангельський епізод. Учні повинні переказати його.

СИМ ВИСЛОВІВ ІСУСА НА ХРЕСТІ

1) Ісус молився за своїх катів: «Отче! Прости їм, бо вони не знають, що роблять».

2) Він врятував розкаяного розбійника: «По правді кажу тобі, сьогодні ти будеш зі Мною в раю».

3) Він доручив Іоанові Богослову Свою матір: «Жено! Це син Твій!», — «Це Мати Твоя».

- 4) Страждаючи, Він кликав до Бога-Отця: «Божже Мій! Божже Мій! Навіщо Ти залишив Мене?»
- 5) Знемагаючи від спраги, Ісус сказав: «Спрагну!»
- 6) Він промовив, що справу Спасіння звершено: «Сталося!»
- 7) Христос віддав в руки Отця дух Свій: «Отче, в руки Твої віддаю духа Свого».

Вправа «Біблійний сюжет – в цитатах»

Завдання: хронологічно відтворити перебіг подій відносно цитат.

*«І, несучи хреста Свого,
Він вийшов на місце, зване Лобним місцем,
по-єврейськи Голгофа». (Ін. 19:17)*

*«Виходячи, вони зустріли одного кіринейнина,
на ім'я Симон і цього змусили нести хрест Його.» (Мф. 27:32)*

*«Господь поклав на Нього гріхи усіх нас.
Його було катовано, та Він страждав добровільно
і не розкрив уст Своїх, як ягня був ведений на заклання,
як агнець був безголосим...»(Іс. 53:6-7)*

*«Зрадник же дав їм знак, кажучи:
«Кого поцілую, Той і є, беріть Його». І зараз же підійшов до Ісуса і сказав:
«Радій, Учителю!» І поцілував Його». (Мф. 26:48, 49)*

*«Пілат, дивлячись, що ніщо не допомагає,
а неспокій збільшується, взяв води, вмив руки перед народом
і сказав «Невинний я в крові Праведника цього,
ось дивіться!» (Мт. 27:24)*

*«Воїни відвели Його на середину двору...
і одягли Його в багряницю та, сплівши вінок з тернини, поклали на Нього
і почали вітати Його «Радій, Царю Іудейський!»
...і били Його по голові тростиною, плювали на Нього...
і коли назнущалися над Ним, зняли з Нього багряницю,
наділи на Нього одягу Його і повели, щоб розір'яти...» (Мр. 15:17, 20)*

*«І, відійшовши трохи, впав Він долілиць і молився кажучи:
«Отче Мій, якщо можливо, нехай мене ця Чаша Мене
Проте не як Я хочу, а як Ти». (Мт. 26:39)*

*«Пілат сказав іудеям: «Ось Цар ваш». Вони ж закричали:
«Візьми, візьми, розір'яй Його!» (Ін. 19:14,15)*

Вправа «Важливі питання»

Чи змінилося ваше ставлення наприкінці уроку до:

- вислову «прощення образ»?
- співчуття і співстраждання?
- відповідальності за свої вчинки?
- до прагнення допомагати і підтримувати тих, кому на долю випали складні випробування і страждання?

Вправа «Ми - сьогодні»

Учитель просить кожного учня висловитися з приводу того, що цінного він/вона отримали сьогодні, яких нових знань набули.

Вчитель дякує учнів за відвертість.

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Домашнє завдання

«Ті, що поруч в скорбні миті...» - за Євангельським текстом учні (за власним вибором) готують міні-доповідь про біблійні постаті осіб, які супроводжували Ісуса Христа в Його останні дні його земного життя.

2. Підведення підсумків уроку. Оцінювання учнів.

Урок 15

Тема уроку: Свято свят. Воскресіння Христове.

Мета уроку   ***Освітня мета:*** ознайомити з біблійними джерелами історії та духовного змісту Великодня.
Розвивальна мета: розвивати увагу, спостережливість, вміння аналізувати і синтезувати інформацію, логічне мислення.
Виховна мета: виховувати бажання жити за моральними правилами і законами, вчити розмірковувати над власними діями і приймати моральні рішення.

Тип уроку: комбінований.

Очікувані результати:

Після вивчення цього уроку учень/учениця:

- *ставить перед собою мету* накреслити шлях наслідування Христу;
- *розповідає про свої враження* від святкування Воскресіння Христового;
- *розуміє зміст подій*, які передають диво Воскресіння;
- *співає або читає* улюблені твори на тему Воскресіння Христового.

Біблійна основа: Євангеліє від Матфея 28:1-20, Марка 16:1-18; Луки 24:1-49, Іоанна 20:1 – 31.

Біблійна цитата: «Цей день створив Господь: радіймо та втішаймося ним!» - Пс. 117:24

Обладнання: ілюстрації (або відео презентація, слайд-шоу) до теми уроку,

картки з завданнями для групової та індивідуальної роботи.

Міжпредметні зв'язки: історія, література, образотворче мистецтво.

Література до уроку:

- Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Завіту. – Київ: Українське Біблійне товариство, 2007.
- Культура життєвого самовизначення. Інтегративний курс для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Методичний посібник. - Київ, 2004.
- Рогова О.Г. Основи християнської етики (електронний підручник). – Дніпропетровськ, ДОІППО, 2009.
- Тлумачний словник української мови. – Харків: Літ-Терра, 2006.
- Хрестоматія художніх творів з курсу «Основи християнської етики». – Острог, 2007.
- Євангеліє в переказі для дітей. Видання Почаївської Лаври.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1. Організаційний момент.

Привітання. Перевірка присутніх. Налаштування контакту з класом.

Ніч іди і наступну іди,
Не зраджуй надію,
Зірку побачиш попереду ти,
Що тільки-но зажевріла.
Рік іди і наступний іди,
Не полишай дороги, -
Вона саме приведе туди,
Де відпочинуть ноги.
Тільки не треба, щоб кожен крок
Тішив тебе і радував.
Тисячу кроків іди вперед –
Напевне зустрінеш прадідів.
З прадідами стрінешся ти
В майбутнього на порозі;
Вийшли вони у путь давно
І стільки уже в дорозі,
О для них зникли уже,
Стерлися строки.
Якщо ж за зорею ітимеш ти,
А предків все ж не зустрінеш,
Вірного шляху тобі не знайти,
І зірку ти не засвітиш /Размік Давоян «Подорож»/

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

1. Актуалізація опорних знань.

Слово вчителя

Слова вірменського поета – і заклик, і попередження, і вказівка, і благословення. Вірш називається «Подорож», та ми розуміємо, що це не проста подорож – це людське життя. І воно є правильним, гідним, світлим тільки тоді, коли є в серці пошана до попередніх поколінь, їх святинь і цінностей, до тих надій, які вже для багатьох справдилися, а в житті кожного з вас тільки мають справдитися. Чи може людина пройти життя одна? Навряд, поруч мають бути і є ті, хто підтримає, допоможе нести хрест і не полишить ні в хвилину радості, ні в хвилини болю.

1 учень (читає напис на дошці/електронній презентації)

- Переживаючи події страсної седмиці ми з Єрусалимськими дітьми величали Христа вигуками – «Осанна Сину Давида!»

2 учень

- Спостерігали, як Ісуса арештували в Гефсиманському саду.

3 учень

- Побували на суді, де Боголюдину Ісуса Христа було засуджено на смерть.

4 учень

- Плакали разом з Матір'ю Ісуса, стоячи біля тіла Її Сина.

5 учень

- Бачили, як один з римських воїнів, уже мертвому Христу, простромив списом ребро.

6 учень

- Разом з Йосипом Аримафейським та Никодимом намащували тіло Месії дорогоцінними маслами і хоронили в печері.

2. Перевірка домашнього завдання.

«Ті, що поруч в скорбні миті...» - за Євангельським текстом учні (за власним вибором) роблять міні-доповіді про біблійні постаті, які супроводжували Ісуса Христа в останні дні Його земного життя.

Слово вчителя

Євангельське слово живе і по сьогодні. Можливо, що не так повно і яскраво, якби того вистачало людству, аби уникнути негараздів, війн, нестатків і ненависті (усього того «не», що є руйнівним і для особистості, і для спільноті людей, і для світового загалу).

Вправа «Крилаті слова та фрази»

На дошці – Євангельські крилаті словосполучення, значення яких учня мають пояснити і співвіднести до подій, які вони відтворюють.

Випити Чашу

Іудин поцілунок

Терновий вінець

Розіпни Його!

Вмити руки

Нести хрест

(допомагати) Нести хрест

Як агнець

2. Мотивація навчання.

Слово вчителя

На третій день після Своїх страждань і смерті, уночі, Господь Ісус Христос силою Свого Божества ожив, тобто воскрес з мертвих. Таке диво міг здійснити тільки Бог. Він вийшов із труни, не відваливши каменя, не порушивши печатки, якою члени синадріону затаврували вхід до печери, і невидимий для варти... Мироносиці, які побували рано-вранці біля тієї печери сказали, що вона відкрита і Христа в ній немає. Натомість бачили ангела, який сповістив, що Христос воскрес!

Святкове і урочисте привітання «Христос Воскрес!» ми чуємо кожного року на нашій християнській землі, і відповідаємо «Воістину Воскрес!»

Вправа «Гарячий мікрофон»

Як святкують цей день у ваших родинах?

Які традиції передаються з покоління в покоління?

Якими рядками (поетичними, музичними) ви прикрашаєте цей святковий день?

Що відчуваєте ви особисто готуючись до свята Великодня?

4. Оголошення теми уроку і очікуваних результатів.

5. Усвідомлення та засвоєння нових знань

Вправа «Кольорові рядки»

Учня отримують вірші до теми уроку. Завдання:

- уважно прочитати;
- виділити кольоровим маркером рядки, словосполучення, слова, які передають емоційне піднесення свята Воскресіння Христового;
- виразно продекламувати.

Сергій Рачинець

ВОСКРЕСІННЯ

Збагнути те, що сталося, несила -
Як не збагнути й таїну небес.
На те Він був і є Господнім Сином
На третій день, написано, воскрес.
Завмерло небо у чеканні втіхи,
Заливши землю сяйвом золотим...
І я сказав душі стражденній тихо:
Ця мить була одним з найбільших див.

Слово вчителя

Щоб наблизитися до розуміння, чому ж і через майже дві тисячі років Диво Воскресіння Христового збуджує наші душі, відновлює їх до нового життя,

підносить над негараздами і чварами, звернімося до Біблійних рядків, зробимо екскурс в історію.

Віра у Воскресіння Христове – фундаментальна аксіома (незаперечний істина) християнства, оскільки без цього факту, християнська релігія втрачає всякий сенс. Якщо припустити, що Воскресіння не відбулося, то Христос відразу перетвориться, в кращому разі, на одного з великих етичних вчителів людства, кількість яких за багату, тисячолітню історію була не такою вже й малою. Проте Біблія затверджує однозначно: Христос воскрес!

Під воскресінням Ісуса Христа розуміється повернення Його до життя після смерті на хресті та поховання. Євангелія не описують самої події воскресіння як такої, тобто оживання тіла Христа та Його виходу із закритої каменем гробниці, оскільки ніхто з людей не був свідком цієї події. Проте учням і ученицям Христовим стало відомо про воскресіння їх Вчителя. Ось як апостоли розповідають про це в Євангелії.

Вправа «Екскурс в історію»

Увазі учнів пропонується підготовлена оповідь однокласника (двох-трьох).

Завдання для решти класу: відновити ланцюжок перебігу подій (можливе конспектування). Після прослуховування інформації клас отримує чистий свиток, на якому кожен залишає «своє повідомлення» - одне речення до теми оповіді.

Оповідачі перевіряють фактологічну правильність документа.

Після суботи, вночі, на третій день після Своїх страждань і смерті, Господь Ісус Христос повернувся до життя силою Свого Божества. Він воскрес з мертвих. Його людське тіло постало живим разом з безсмертним Божеством. Він вийшов з печери, не відваливши каменя, що закривав вхід до місця поховання. Він не порушив печатки синедріону і був невидимим для варти, яка охороняла з цієї миті вже порожню печеру. Раптом відбувся великий землетрус. З неба зійшов ангел, який відвалив від спорожнілої печери камінь і сів на ньому. Вид його був, як блискавка, а одяг білим, як сніг. Воїни, що стояли біля гробниці на варті, злякалися й стали, наче мертві, а потім, отямившись, в страху розбіглися.

Тим часом жінки, що були на Голгофі під час страти та при похованні Христа, поспішили до печери. Було дуже рано. Світанок ще не наступив. Узявши з собою дорогоцінне миро, жінки йшли виконати останню шану любові по відношенню до свого Вчителя: закінчити, поспіхом завершений ввечері в п'ятницю поховальний обряд, намастивши пахощами Його тіло. Це були Марія Магдалина, Марія Іаковля, Іоанна, Соломія і деякі інші жінки. В християнській традиції їх називають жінками-мироносицями. Не знаючи того, що до печери була приставлена варта, вони питали одна одну: «Хто відвалить нам камінь від входу до печери?». Камінь був дуже великий, а вони слабкі жінки.

Випередивши решту жінок, Марія Магдалина перша прийшла до печери. Вона побачила, що камінь лежить осторонь, а печера - порожня. З цією звісткою вона побігла до учнів Петра та Іоанна, яким сказала «Забрали Господа з гробниці й не знаємо, де покладено Його!» (Ін 20. 1-2). Почувши її слова, апостоли поспішили до печери. Марія Магдалина пішла за ними. В цей час до гробниці підійшла решта жінок. Побачивши, що камінь відкинуто від входу, вони увійшли до печери і там побачили променистого ангела й злякалися. Але ангел сказав їм: «Не жахайтесь. Ісуса шукаєте Назарянина, розіпнутого, Він воскрес, Його немає тут. Ось місце, де Він був покладений. Але йдіть, скажіть учням

Його та Петрові, що Він чекатиме вас в Галілеї; там Його побачите, як Він сказав вам». Вийшовши, жінки побігли від гробниці: їх обійняли тремтіння й жах.

Незабаром після цього до печери прибігли апостоли Петро та Іоанн. Іоанн був молодшим, тому біг швидше за Петра і першим опинився біля печери. Нахилившись, він побачив похоронні пелени Христові, але, злякавшись, не ввійшов у середину печери. Петро ж увійшов до гробниці. Він теж побачив пелени і, окремо поховальну пов'язку, що була на голові Ісуса Христа. Побачив — і увірував у Воскресіння Христове.

Коли Петро та Іоанн пішли, Марія Магдалина, що прибігла з ними, залишилася біля гробниці. Вона стояла і плакала біля входу в печеру. І коли плакала, нахилилася й поглянула в печеру, де побачила двох ангелів в білому одязі, що сиділи біля місця, де знаходилось тіло Христове. Ангели сказали їй: «Жінко! Чого плачеш?» Марія Магдалина відповіла їм: «Забрали Господа з гробниці й не знаємо, де покладено Його!». Сказавши це, вона озирнулася назад і побачила Ісуса Христа, що стояв близько до неї. Але від великого смутку, від сліз і нервового потрясіння, вона не впізнала Його. Ісус Христос звернувся до неї: «Жінко! Чого ти плачеш? Кого шукаєш?». Марія ж Магдалина, думаючи, що це садівник цього саду, сказала Йому: «Пане! Якщо ти виніс Його, скажи мені, де поклав Його, і я візьму Його». Тоді Ісус покликав її: «Маріє!». Добре знайомий для неї голос змусив її схаменутися від печалі, й вона побачила, що перед нею постав Сам Христос. Вона вигукнула: «Вчителю!» - і з невимовною радістю кинулася до Його ніг, від радості вона не уявляла собі всієї величчї цього моменту. Але Христос заборонив їй торкатися до Нього, а наказав йти і розповісти про побачене всім учням. Після цього Ісус з'явився окремо Петру й запевнив його в Своєму воскресінні.

Тим часом воїни, що охороняли гробницю, прийшли до начальників юдейських і оголосили їм про все, що відбулося в саду Йосипа. Не бажаючи вірити у Воскресіння Христове, фарисеї та первосвященики підкупили воїнів, наказавши: «Скажіть, що учні Його, прийшовши вночі, вкрали Його, коли ми спали». Воїни, взявши гроші, зробили так, як були навчені.

Того ж дня двоє учнів Христових, Лука й Клеопа, йшли з Єрусалиму до Емауса - селища, що знаходилось неподалік від Святого міста. Шляхом вони розмовляли про страждання та хресну смерть Христові. Коли Ісус Христос наблизився до них, вони, як і Марія Магдалина, не впізнали Його, а подумали, що це один з паломників, що прийшов до Єрусалиму на свято. Лука та Клеопа поділилися з незнайомим Супутником своєю тугою, нерозумінням того, що сталося, і, як їм здавалося, нездійсненими надіями, які вони покладали на свого Вчителя. «Проте, - сказали вони, - деякі з жінок говорять, що Він живий, і вони бачили Його». Тоді Ісус почав пояснювати їм всі старозавітні пророцтва Святого Письма про Свої хресні страждання й дивовижне Воскресіння Месії-Христа. Ввечері вони запросили свого Супутника залишитися в Емаусі та поужити з ними. Коли ж Він лежав з ними за столом, то взяв хліб, благословив, розламав його й подав їм. Тоді «розплющилися» очі їх, і вони впізнали Ісуса Христа, але Він став невидимим для них. Лука і Клеопа негайно встали й пішли назад, до Єрусалиму, щоб сповістити учням Христовим про воскресіння Вчителя.

Пізно ввечері того ж дня найближчі учні Христові зібралися разом. Двері будинку, де вони знаходилися, були замкнені зі страху перед тими, що переслідували Христа. І раптом Сам Христос став посеред них і сказав: «Мир вам!». Вони злякалися, думаючи, що це примара, адже учні ще не знали, що перетворене й прославлене тіло воскреслого Христа набуло нових, дивовижних властивостей, і тепер ніякі стіни й закриті двері більше не могли бути перешкодою для Нього. Щоб зміцнити віру учнів, Він показав їм Свої руки і ноги, пробиті цвяхами і скуштував перед їх очима рибу і мед, що залишилися на столі після вечері. Сумніви учнів остаточно розсіялися.

Такі події трапилися в сам день воскресіння. Після цього Воскреслий Христос ще неодноразово з'являвся своїм послідовникам протягом 40 днів до часу Свого вознесіння на небо з Єлеонської гори, наставляючи їх в істинах християнської віри та готуючи їх до місіонерського подвигу проповіді про Христа, який чекав на них попереду.

Вправа «Сторінками Біблії»

«Цей день створив Господь: радіймо та втішаймося ним!» — Пс. 117:24.

Учні отримують картки з Біблійним текстовим матеріалом й дають відповіді на запитання до прочитаного тексту:

1. Кому були призначені слова Христові «мир вам»?
2. Який учень був відсутній при явленні апостолам першого по Воскресінні дня?
3. Хто і кому сказав «Ми Господа бачили»?
4. Чому Фома не повірив іншим?
5. Коли він переконався в тому, що Христос воскрес?
6. Як ви вважаєте, тільки Фомі промовлені слова: «Блаженні ті, які, не бачивши, увірували» ?

Іоанна 20:19-29

А як звечоріло, того самого дня, першого в тиждні, - а двері ж були замкнені там, де перебували учні: страхались бо юдеїв, - увіходить Ісус, став посередині та й каже їм: «Мир вам!» Це промовивши, показав їм руки й бік. І врадувались учні, побачивши Господа. І ще раз Ісус їм каже: «Мир вам!» Як мене послав Отець, так я посилаю вас» Це промовивши, дихнув на них і каже їм: «Прийміть Духа Святого! Кому відпустите гріхи - відпустяться їм, кому ж затримаєте - затримаються.» Фома ж, один з дванадцятьох, на прізвисько Близнюк, не був з ними, коли то прийшов був Ісус. Тож повідали йому інші учні: «Ми Господа бачили» Та він відрік: «Якщо не побачу на його руках знаків від цвяхів і не вкладу свого пальця у місце, де були цвяхи, а й руки моєї не вкладу в бік його, - не повірю!» По вісьмох днях знову були вдома його учні, а й Фома з ними. І ввіходить Ісус, - а двері були замкнені! - стає посередині та й каже: «Мир вам!» А тоді промовляє до Фоми: «Подай сюди твій палець і глянь на Мої руки. І руку твою простягни і вклади її у бік Мій. Та й не будь невіруючий, - а віруючий!» І відказав Фома, мовивши до нього: «Господь мій і Бог мій!». І каже йому Ісус: «Побачив мене, то й віруєш. Блаженні ті, які, не бачивши, увірували!» Ще й інші численні чудеса, що їх не списано у цій книзі, вчинив Ісус на очу своїх учнів. А ції -списано, щоб увірували ви, що Ісус - Христос, Син Божий, а вірувавши, - щоб мали життя в його ім'я.

Працюємо зі Святим Письмом

Хто бачив Воскреслого?

Ін. 20,14-17 _____

Мф. 28,1-11 _____

Мр. 16,14 _____

Лк. 24, 13-31 _____

Ін. 20,24-29 _____

Вправа «Клуб юних філософів»

Учні запрошуються до обговорення актуального слова вчителя щодо теми уроку:

Яке значення має Воскресіння Христове? Таємниця Воскресіння починає відкриватися вже на хресті. Хрест Христовий - це вже не тільки знаряддя ганьби, але й знамення перемоги, тому християни з великою пошаною відносяться до хреста. Життєвий шлях, що завершився хресною смертю й зішестям в пекло, приводить Ісуса Христа до слави Воскресіння. Ця слава - підсумок всього великого подвигу Боголюдини. Шлях до цієї слави лежав через страждання і смерть, тому що Син Божий, з'єднавшись із людським єством, тим самим підпорядкував Себе хворобливим умовам існування людини (ця внутрішня хвороба прийшла до людства через гріхопадіння в раю). «Він принизив Себе... зробившись подібним до людини і по вигляду ставши як людина; смирив Себе, будучи слухняним навіть до смерті, і смерті хресної» (Флп. 2,7-8). Через Свій послух Христос вилікував людину від неслухняності й свавілля, що привели її до гріхопадіння в раю. Він відновив людину в Собі Самому. Від Нього християни мають можливість отримати оновлення себе та вічне життя. Не дивлячись на те, що й зараз люди продовжують помирати,

Біблія говорить, що ця смерть – тимчасове явище, називаючи її сном. За християнським вченням після події Воскресіння Христового кожна людину чекає попереду воскресіння. Людина створена для вічності й радощів, але втратила їх унаслідок гріхопадіння (як ви пам'ятаєте з перших уроків), але завдяки Воскресінню Христа вона знову має можливість отримати те, що втратила, і надалі не боятися смерті, а радіти обр'ям вічного й щасливого життя, що відкривається тим, хто прагне жити з Богом.

6. Закріплення матеріалу

Робота з ілюстративним матеріалом

(О. Іванов «Явлення Христа Марії Магдалині після воскресіння», Гуерсіно Недовірливість Святого Фоми, Е.Демаков «Утро Воскресіння Господнього, Пьетро «Воскресіння Христове»).

Дайте опис подій, зображених на ілюстраціях.

Які емоції зображені на малюнках?

Що ви відчуваєте, заглиблюючись в сюжет картин?

Вправа «Репортер»

Учні отримують питання з репортерської сумки (конверта або коробки).
Відповідь має починатися словами «Я знаю...», « Мені не складно
відповісти...», «Хочу з вами поділитися тим,що...».

Вправа «Важливі питання»

- Чому учні Христові повірили в Його воскресіння?
- Звідки ми дізнаємося про Воскресіння Христове?
- Хто охороняв місце поховання Христа?
- Чому охоронці втекли від печери?
- Чому жінки називаються мироносицями?
- Які два учні першими прибігли до печери?
- Чому Марія Магдалина спочатку не впізнала свого Вчителя?
- Де зустріли воскреслого Христа учні Лука та Клеопа?
- Якими словами привітав Христос своїх учнів ввечері першого дня по Своему воскресінні?

III. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

1. Домашнє завдання

Прочитати оповідання Бориса Ганаго «Христос Воскрес!»

2. Підведення підсумків уроку. Оцінювання учнів

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Б.Ганаго

З'явився в одній окрузі біглий каторжник - Фомка Кистень. Був він лютий і нещадний. Нікого не жалів - ні старого, ні малого. Говорять, люди були з ним жорстокі, ось він і ремствував, ніби мстив всім.

Як тільки його не ловили, навіть дозволили і убити, немов скаженого собаку. Але нічого але виходило - Фомка, як вовк, чув засідку і завжди йшов неушкодженим.

У ніч на Христове Воскресіння всі пішли в храм на службу. Тільки у одному багатому будинку залишився хворий хлопчик, та варта. Коли батьки повернулися, вони побачили, що двері відкриті, а сторожа міцно сплять.

- Приходив хто? - запитали у сина.

- Дядечко приходив. Великий-великий, з чорною бородою. Я йому яєчко протягнув, що сам розмалював, і сказав: «Христос воскрес!»

Він подивився на мене і відповів: «Воістину воскрес!» Потім поклав мені щось на ліжку і втік.

Глянули батьки, а в ліжечку обушок лежить. Це така зброя за старих часів була. Все стало ясно - Фомка-каторжник їх відвідував. Швидко підняли тривогу, зібрали людей і почали облаву. А коли вишли на площу до церкви, побачили - стоїть навколішки Фомка і, не відриваючись, дивиться на хрест. Кинулися його хапати, а він, побачивши народ, голосно сказав:

- Христос воскрес! І народ йому:

- Воістину воскрес!

Підійшов священник з хрестом, допитливо подивився на розбійника і вимовив:

- Христос воскрес! А той радісно:

- Воістину, воістину воскрес!

- Чи приймеш ти святе хресне цілування? - запитав священник.

- Негідний, - скрушно схилив голову Фомка.

Але священник благословив його і приклав хрест до губ. Що відбулося в душі розбійника, хто скаже? Тільки від дотику до святині він здригнувся і впав.

Його зв'язали і відвели в поліцію. Він не чинив опір, а на всі питання відповідав словами хлопчика: "Христос воскрес!" і при цьому немов щось протягував людям.

Доктори вирішили, що Фомка позбувся розуму, але священник суворо сказав:

- Це раніше він був божевільний і знаходився в полоні духів злості. Нині ж його душа просвітлилась.

І узяв його на поруки. Незабаром трапилася в окрузі епідемія, і люди стали сотнями вмирати. Тут-то і показав себе Фомка Божою людиною: не боячись ніякої зарази, доглядав за хворими. Утішаючи нещасних, він говорив їм одне: "Христос воскрес!"

Почалися заморозки, і хвороба відступила. Пригадали доктора про свого блаженного помічника, та не знайшли - зник кудись. А через декілька років люди наткнулися в тайзі на печеру. З неї вийшов усамітнений чоловік і сказав їм те головне, що відбулося в його душі:

- Христос воскрес!